

Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid (UPV)

Januari 2024

Dit is een hand-out van Stichting Materiaalorganisaties (StiMo). Hierin biedt StiMo een beknopte uitleg over de Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid (UPV), een essentiële set regels die garandeert dat bedrijven niet alleen producten creëren, maar ook verantwoordelijkheid nemen voor inzameling en hergebruik.

Wat is uitgebreide producentenverantwoordelijkheid?

UPV betekent dat producenten (importeurs daarbij inbegrepen) financieel en vaak ook organisatorisch verantwoordelijk zijn voor het afvalbeheer van de producten die door hen in de handel worden gebracht.

De Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid (UPV) geldt voor degenen die als eerste een specifiek product op de Nederlandse markt brengen, zoals fabrikanten en importeurs. Andere betrokken partijen in de verkoop- en afvalketen, zoals gemeenten, distributeurs en afvalverwerkers, kunnen ook verantwoordelijkheden hebben. Producenten kunnen individueel of collectief aan UPV-verplichtingen voldoen.

Voor sommige producten is het verplicht om bij te dragen aan een collectieve organisatie via een Algemeen Verbindend Verklaring (Avv), waarbij de minister deze verklaring kan goedkeuren op basis van steun van een belangrijke meerderheid van betrokken producenten.

Sommige producten vallen zowel onder een Algemeen Verbindend Verklaring (Avv) als onder de wettelijk opgelegde Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid (UPV).

- Autobanden en autowrakken
- Batterijen en accu's
- Elektrische en elektronische apparatuur
- Textiel
- **Verpakkingen**
- **Eenmalige kunststofproducten (zwerfafval)**
- **Landbouw/Tuinbouw Folies**
- **Bouwmaterialen**

Producten met alleen Avv:

Voor sommige producten geldt alleen een Algemeen verbindend verklaring (Avv), en deze producten zijn:

- Papier & karton
- Vlakglas
- Matrassen

Wat is er nu?

Het "Besluit van 18 september 2020" bevat regels voor de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) met betrekking tot het beheer van afvalstoffen.

In het kort:

Verplichtingen Producent

- De producent is verantwoordelijk voor het nakomen van de verplichtingen die in de regeling voor UPV zijn gesteld.
- De producent moet een passend inzamelsysteem beschikbaar maken voor de relevante stoffen, mengsels of producten gedurende het hele jaar en zonder kosten voor degene die zich van deze materialen wil ontdoen. Onder passend wordt verstaan dat het inzamelsysteem:
 - a) *Gedurende het hele jaar beschikbaar is en niet beperkt is tot koste efficiënte gebieden.*
 - b) *Degene die zich van de betreffende stoffen te ontdoen in staat stelt om deze kosteloos bij het innamesysteem in te leveren.*

- De producent moet afvalstoffenhouders informeren over de relevante stoffen die ze op de markt brengen.

Producentenorganisatie:

Producenten kunnen gezamenlijk uitvoering geven aan de verplichtingen. De verplichtingen berusten dan op de producentenorganisatie die namens de producenten melding doet. Met de financiële bijdragen van de producenten aan de producentenorganisatie worden de kosten gedekt die nodig zijn ter uitvoering van de verplichtingen van de producentenorganisatie.

- De financiële bijdragen van producenten aan de producentenorganisatie dekt de kosten van de uitvoering van de verplichtingen, moeten worden gedifferentieerd voor verschillende materialen en rekening houden met milieukwesties.
- Producentenorganisaties moeten informatie digitaal openbaar maken over hun leden en de financiële bijdragen die ze ontvangen, evenals de selectieprocedure van afvalbeheerders

UPV Verpakkingen (Besluit beheer Verpakkingen)

Eisen aan verpakkingen

- *Het is verboden om een verpakking die niet voldoet aan de richtlijn verpakkingen in de Europese Unie op de markt aan te bieden.*
- *Een verpakking is zo ontworpen dat recycling wordt vergemakkelijkt.*
- *Een verpakking is zo ontworpen dat als het product geschikt is, hergebruik mogelijk is.*
- *Een verpakking is zo ontworpen dat het gewicht van de verpakking zo laag mogelijk is.*
- *Bij vervaardiging wordt zo min-mogelijk verpakkingsmateriaal gebruikt.*
- *Bij vervaardiging wordt zo veel mogelijk gerecycled materiaal toegepast.*

Een producent of importeur verstrekt op verzoek van de Minister, binnen een bij dat verzoek te bepalen termijn, aan hem alle benodigde informatie en documentatie om het voldoen aan het besluit beheer verpakkingen. In het geval een verpakking niet voldoet aan de verplichting brengt de importeur van de verpakking de minister onmiddellijk daarvan op de hoogte en neemt hij alle maatregelen om de verpakking alsnog te laten voldoen.

Hergebruik en recycling

Artikel 3 over hergebruik en recycling legt verplichtingen op aan producenten en importeurs met betrekking tot hergebruik en recycling van verpakkingen. Hier zijn de belangrijkste punten:

- Er is een doelstelling om een bepaald percentage van gebruikte verpakkingen te hergebruiken of recyclen per kalenderjaar. De vereiste percentages variëren per materiaalsoort en jaar. Het doel is om de recyclingpercentages te verhogen in de komende jaren. Bijvoorbeeld, voor gebruikte kunststofverpakkingen varieert dit van 40% in 2021 tot 50% vanaf 2025.
- Er zijn aparte doelstellingen voor verschillende soorten materialen, zoals kunststof, glas, papier, karton, hout, aluminium en ferrometalen.
- Er zijn specifieke regels voor producenten of importeurs die drank in kunststofflessen met een inhoud van 3 liter of minder op de markt brengen. Zij moeten een hoog percentage van deze flessen, doppen en deksels scheiden en inzamelen, met als doel hergebruik of recycling.
- Er is een bepaling voor producenten en importeurs om gezamenlijk een bepaalde hoeveelheid kunststof verpakkingsafval te recyclen als er gezamenlijke uitvoeringsovereenkomsten zijn.
- Er zijn vereisten voor de recycling van drankenkartons, waarvoor een vastgesteld percentage moet worden bereikt.

Deze wettelijke bepalingen zijn gericht op het verminderen van afval en het stimuleren van hergebruik en recycling van verpakkingsmaterialen. De doelstellingen variëren per materiaalsoort en tijdsperiode, met als algemeen doel om de recyclingpercentages in de loop der jaren te verhogen.

UPV Zwerfafval

Vanaf 1 januari 2023 moeten producenten van kunststofproducten voor eenmalig gebruik voldoen aan de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV). Dit houdt in dat zij bijdragen aan de kosten voor het inzamelen en opruimen van zwerfafval, evenals het bevorderen van het voorkomen van zwerfafval. Dit is een reactie op de toenemende hoeveelheid plastic zwerfafval in oceanen en zeeën, wat schadelijk is voor het milieu en de gezondheid. Dit geldt voor producten die niet bedoeld zijn om meerdere cycli te worden hergebruikt, zoals verpakkingen, voedsel- en drankverpakkingen, drinkbekers, zakjes, wikkels, draagtassen, ballonnen, vochtige doekjes en tabaksproducten met filters.

Producenten kunnen individueel aan deze verplichtingen voldoen of zich aansluiten bij een producentenorganisatie, zoals Stichting Afvalfonds Verpakkingen. Ze moeten zowel melden welke producten ze op de markt brengen, bijdragen aan de kosten van opruimen, en consumenten bewust maken van de juiste afvalverwerking. Een bewustmakingsplan moet elke 3 jaar worden ingediend, en jaarlijks moet er verslag worden uitgebracht over de naleving van de UPV-verplichtingen. De bijdragen worden pas in augustus 2024 van kracht.

Papier/Karton & Vlakglas (alleen AVV)

Voor papier/karton (niet verpakking) en vensterglas (tevens ook consumentenmatrassen) zijn uniforme voorschriften opgesteld, op verzoek van de producenten. De overheid heeft echter ervoor gezorgd dat alle producenten van deze producten gebonden zijn aan deze voorschriften. De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) zorgt ervoor dat UPV-regels worden gevolgd.

- *Papier/karton: Papier en karton zijn zeer geschikt voor recycling. In Nederland worden verpakkingen van papier, karton en grafisch papier doorgaans samen met niet-verpakkingsmaterialen ingezameld. Jaarlijks wordt onderzoek uitgevoerd naar de samenstelling van het ingezamelde papier en karton om te bepalen hoeveel verpakkingen er worden ingezameld en gerecycled.*
- *Vlakglas; De afvalbeheerstructuur voor vlakglasafval is sinds de oprichting succesvol gebleken. Ongeveer 70% van het vlakglasafval wordt via deze structuur ingezameld, en nog eens 20% wordt door derden (producenten en afvalverwerkers) verzameld en verwerkt. Hierdoor wordt naar schatting minstens 90% van het vlakglasafval ingezameld.*

Voorbeelden UPV in de praktijk:

- SUP heffing op single-use voedselverpakkingen, drinkbekers, drankverpakkingen, zakjes en wikkels, en lichte kunststofdraagtassen (Januari2023)
- Statiegeld op kunststof drankflessen blikjes (2023-2024)

Hoe ziet de toekomst eruit?

UPV Zwerfafval

Voor elk product dat op de markt wordt gebracht, geldt een vast tarief dat moet worden betaald. Dit tarief varieert afhankelijk van het specifieke product. De betaling vindt achteraf plaats, waarbij de verplichting vanaf 2023 geldt. De eerste betaling staat gepland voor **augustus 2024**.

Als producent is het belangrijk consumenten aan te moedigen om producten op verantwoorde wijze weg te doen en afval te voorkomen, om zo zwerfafval te vermijden en negatieve milieueffecten te voorkomen. **Elke 3 jaar dient er vóór 1 augustus** een bewustmakingsplan ingediend te worden. Dit plan moet beschrijven hoe het product als zwerfafval terechtkomt en welke milieuschade het kan veroorzaken. De voorgestelde maatregelen moeten gericht zijn op het voorkomen van zwerfafval op specifieke locaties.

Het indienen van een bewustmakingsmaatregelenplan is verplicht in **2023, 2026, 2029, 2032, etc.** Indien collectief voldaan wordt aan de UPV-verplichtingen via een producentenorganisatie, geldt jaarlijks 1 augustus als de uiterste indieningsdatum.

Referenties

- Verplichting producent & producentenorganisatie: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0044197/2020-11-09#Artikel2>
- UPV Verpakkingen (besluit beheer verpakkingen): <https://wetten.overheid.nl/BWBR0035711/2023-07-01#Paragraaf3>
- UPV Zwerfafval: <https://www.afvalcirculair.nl/onderwerpen/afvalregelgeving/producentenverantwoordelijkheid/zwerfafval/>
- Producentenverantwoordelijkheid: <https://www.afvalcirculair.nl/onderwerpen/afvalregelgeving/producentenverantwoordelijkheid/>
- Papier en karton: <https://www.afvalfondsverpakkingen.nl/nl/materiaalsoort/papier-en-karton>
- Vlakglas: besluit secretaris van I&W d.d. 20 december 2022